

การสร้างเสริมสุขภาวะเด็กปฐมวัยด้วยการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่เก้า

ได้พิจารณารายงานเรื่องการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กปฐมวัยด้วยการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม^๑

รับทราบ ว่า เด็กปฐมวัยซึ่งหมายถึง เด็กแรกเกิดถึงก่อนอายุครบ ๖ ปีบริบูรณ์ และหมายรวมถึงทารกในครรภ์มารดานั้น เป็นช่วงแรกของชีวิตมีความสำคัญมากในการพัฒนาคุณภาพพื้นฐานของชีวิตและศักยภาพของคน

ตระหนัก ว่า การสร้างเสริมสุขภาวะเด็กปฐมวัย ต้องเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนกระทั่งเด็กเติบโต ด้วยการให้โภชนาการที่ดีในหญิงตั้งครรภ์หรือตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร ทารก และเด็ก ทั้งอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วน เพียงพอ ปลอดภัยและหลากหลาย ที่เหมาะสมตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ รวมทั้งการเสริมสารอาหารที่สำคัญในรูปของยา ได้แก่ ธาตุเหล็ก ไอโอดีน และกรดโฟลิก เป็นต้น การเลี้ยงดูที่เหมาะสม อันประกอบด้วยหลายมิติ เช่น การกอด การเล่น การอ่านที่สมวัย การฝึกวินัยเชิงบวก การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเหมาะสมตามอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคตามวัย ที่เอื้อต่อการเจริญเติบโต การเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีการเจริญเติบโตเต็มศักยภาพและมีพัฒนาการสมวัย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และภาษา

กังวล ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเลี้ยงดูเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับองค์ความรู้ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เด็กไทยมากกว่าครึ่งอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีปัญหาด้านโภชนาการทั้งขาดสารอาหารและอ้วน ปัญหาพัฒนาการไม่สมวัย ปัญหาการมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลต่อสุขภาวะนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานผลิตภาพต่ำ รายได้น้อย ค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศ และมีเด็กไทยอีกจำนวนไม่น้อยมีปัญหาการบาดเจ็บและเสียชีวิต ถูกทอดทิ้ง ถูกกระทำรุนแรงและขาดโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการและสวัสดิการที่จำเป็น

เห็นว่า การสร้างเสริมสุขภาวะของเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อน ทั้งระดับองค์กรและระดับเครือข่าย ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม ผ่านการประสานความร่วมมือของหน่วยงานและเครือข่ายทุกระดับตั้งแต่พื้นที่ เขตจังหวัด และเขตสุขภาพเพื่อประชาชน เพื่อขับเคลื่อนวาระการสร้างเสริมสุขภาวะของเด็กปฐมวัยให้เป็นนโยบายสาธารณะที่มีแนวปฏิบัติและเป้าหมายร่วมกันผ่านการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้ต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการสรุปรายงานผลจากทุกหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วม

ตระหนัก ว่า คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เป็นกลไกระดับชาติ และคณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับจังหวัด / กรุงเทพมหานคร เป็นกลไกระดับจังหวัด

^๑เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๙ / หลัก ๓

ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ผ่านการสร้างความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงาน องค์กรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายภาควิชาการ ภาคเอกชนและประชาสังคม ทำงานเกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพของเด็กปฐมวัย ทั้งในแง่การสร้างเสริมสุขภาพของเด็กรายบุคคล และการจัดการปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพของเด็ก

ตระหนัก ว่า การดำเนินงานตามแผนงาน/ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยนั้น จำเป็นต้องมีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัยทั้งกาย จิต ปัญญา สังคม และภาษา ด้วยการสร้างและจัดการความรู้ การสื่อสารสังคม

ชื่นชม หลักการในรัฐธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ ที่ระบุถึงกระบวนการพัฒนา นโยบายสาธารณะทุกระดับนำแนวทาง "ทุกนโยบายห่วงใยสุขภาพ" ไปบูรณาการสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการใช้ศักยภาพของทุกภาคส่วนในทุกระดับเพื่อการขับเคลื่อนนโยบาย สมัชชาสุขภาพจังหวัด/ประเด็น การสร้างธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ รวมทั้งการขับเคลื่อนของภาคีเครือข่ายตามฉันทมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ๗.๑ เรื่องการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อบูรณาการกลไกคุ้มครองเด็ก เยาวชน และครอบครัวจากปัจจัยเสี่ยง

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑. ขอให้ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) ดำเนินการ
 - ๑.๑ ส่งเสริมและกำกับติดตาม ให้หญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย ได้รับสิทธิประโยชน์ ตามนโยบายและแนวทางที่ ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. (ฉบับผ่านการลงประชามติ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙) กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิประโยชน์ด้านสร้างเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัย
 - ๑.๒ กำหนดให้เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดร่วมเป็นคณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร
 - ๑.๓ หาแนวทาง สนับสนุนการมีส่วนร่วมภาคเอกชน ในการสร้างเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัย
๒. ขอให้ เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัด ดำเนินการ
 - ๒.๑ ร่วมกับคณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร สนับสนุนการทำงาน ในพื้นที่เป้าหมายร่วมกันในการสร้างเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัย
 - ๒.๒ ประสานและผลักดัน ให้ประเด็นการสร้างเสริม สุขภาพเด็กปฐมวัยกำหนดไว้ในธรรมนูญสุขภาพพื้นที่
๓. ขอให้ กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงยุติธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) หน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

๓.๑ จัดทำแนวทางปฏิบัติ ในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กปฐมวัย โดยครอบคลุมถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากร สถานบริการ องค์ความรู้ ฯลฯ ให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี

๓.๒ พัฒนาเครื่องมือ เพื่อรวบรวมข้อมูลเด็กปฐมวัยรายบุคคลแบบบูรณาการด้านสุขภาพ การเจริญเติบโต และพัฒนาการ สำหรับนำไปใช้ และส่งต่อข้อมูลระหว่างครอบครัว สถานบริการสาธารณสุข และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างต่อเนื่อง และส่งต่อข้อมูลไปสู่การพัฒนาเด็กวัยเรียน

๓.๓ นำแนวปฏิบัติดังกล่าวในข้อ ๓.๑-๓.๒ ไปขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผล ให้เกิดเป็นรูปธรรม

๔. ขอให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุน นโยบาย แผนงาน มาตรการ ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคเอกชน โดยใช้งบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นหนุนเสริม เช่น กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่และกองทุนอื่น ๆ เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่ รวมถึงการจัดการปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะเด็กปฐมวัย

๕. ขอให้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กรมประชาสัมพันธ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับสื่อกระแสหลัก สื่อสารสาธารณะและสื่อสารระดับท้องถิ่น สื่อสาร สร้างความตระหนักรู้ต่อสาธารณะ เพื่อเห็นความสำคัญและการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กปฐมวัย

๖. ขอให้ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับ หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กปฐมวัย ด้วยการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อนำองค์ความรู้ไปสู่การสร้างเสริมสุขภาวะเด็กปฐมวัย

๗. ขอให้ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑